لمرځرک اونیزې،د افغان رسنیو په کورنۍ کې په ځلا پیل وکړ

لمرځرک اونیزه د علمي ، کلتوري او سیاسي ارزوونو خپلواک ډګر .

لمرځرک اونیزه ستاسي د ژوند او چاپیریال رڼه هینداره.

لمرځرک اونیزي افغان اولس ته د سوکالۍ او نیکمرغۍ په هیله د میني او رښتنولۍ په قدم له کابل نه ، د رسنیو په کور کښي ګام ایښی دی.

لمرځرک اونیزه د الحاج محمدجان باوري د امتیاز څښتن او حاجي امین باوري په مسول مدیریت ، هره اونۍ له چاپه راوزي.

لمرځرک ته خپلي علمي ، سیاسي او کلتوري لیکني د چاپ لپاره راولیږۍ ، او اونیزه په وړیا توګه پر خپل ادرس وغواړۍ.

خپلي علمي، سیاسي، کلتوري لیکني او بنستیز وړاندیزونه د خپلو پتو سره پر دې پته راولیږۍ:

lmartsrak@hotmail.com

lmartsrak@yahoo.com

bawarypress@hotmail.com

bawarypress@yahoo.com

hotakbawary@hotmail.com

لمرځرک

نېټه : ۱۹ - قوس - ۱۳۸۸ لمړي کال لمړۍ ګڼه

مینه او ریښتینولي د ژوند نوم دی

(نظري)

لمرځرک د علمي، کلتوري او سیاسي ارزونو خپلواک ډګر

د باوري صنعتي مطبعي له لوري د افغانستان د کلتوري میراثونو او ګرځندوی انستیټوت د پرانستلو په ویاړ د مبارکۍ پیغام

د باوري مطبعي ټوله اړوندان د افغانستان د کلتوري میراثونو او ګرځندوی انستیټوت د پرانستلو له امله د انستیټوت مشر ، مرستیالانو، د انستیټوت علمي شورا او اړوندانو ته د زړه له کومې مبارکي وايي.

زموږ باور دا دی چې : پوهنه د هیوادونو او اولسونو د پرمختګ او لوړتیا پر لور بنسټیز لامیل دی. د هیوادونو او اولسونو د پرمختګ کچه د هغه هیواد او په هغه هیواد کې د میشتو اولسونود پوهې او زدکړې له مخې ټاکل کیږي. په هر پیمانه چې د پوهنې کچه لوړه وي ، په هغه تناسب یې د هیواد پرمختګ څرګند وي.

د باوري مطبعې مشرتابه او ټولو اړوندان، ستاسو دا علمي هڅه د هیواد د پرمختګ پر لور یو اغیزمن ګام ګڼي او په دې علمي یون کې ستاسو د بشپړ بري هیله کوي. د دې تر څنګ به د خپل توان تر بریده خپل ماتیزي او مادیزي مرستې ونه سپموي. د لوی او سپیڅلي خدای و حضور ته د دعاد لپه نیسو او وایو چې یارب العزته! زموږ پر هیواد د پوهې رڼا او د امن فضا واکمنه کړه چې ځوانان مو دزدکړو په مټ د نړۍ سره د سالمې سیالۍ جوګه سي. مشران مو درنښت و مومي او هیواد مو سر لوړی او خپلواک وساتل سي. امین یارب العالمین

د باوري مطبعي مسوول مدیر

حاجي امین باوري

یو الماس څو کیسې

صفیه حلیم

د پېرنګي کیسه

د میلادي کال ۱۸۴۹د جون په میاشت کې د لوېديځ پنجاب سیک جنګیالو ډلو د انګریز پوځ ته ماته

براخي دده د دولسو کالوځوی او دده خای ناستی مهاراجه دلیپ سنګه د خپل مور راني جند کور او یو څو خدمت ګارانو سره یاته دی. د رنجیت سنګه خزانه د انګریزانو لاس ته ورغلې وه او په دې کې تر ټولو قیمتي الماس کوه نورد پنجاب نوی ټاکل شوی والي جان لارنس سره و. لارنس په دې وخت کې د سیمې په انتظام بوخت و نو الماس یې په تیکه کې تاو راتاو کړ، په یو وړوکي ډبي کې بند او د خپل واسکټ په جیب کې یې کېښودو. دده واسکټ د نورو جامو سره دده خدمت ګار سمبال کړو. یوه نیمه میاشت چې ووتله نو د ډهلي نه د بریطانیې د حکومت ګورنر جنرال لارډ ډلهوزي ورته پیغام ور واستو چې کوه نور الماس په ملکې (وکټوریه) ته وړاندې کړی شي. ډلهوزي غوښتل چې د ولس کلن دلیپ سینګ دې پخپل لاس دا ملکې ته ور ډالۍ کړي هدف یې دا و چې د پنجاب تر لاسه کول هغه وخت د دوی تر ټولو لوی بریالیتوب و او د دې سیمې تر ټولو خواکمن مهاراجه خوئ ملکې ته د کوه نور په وړاندې کولو د بریطانیې د سلطنت برم به په اوج ورسوي. جان لارنس په دې پیغام سخت وار خطا شو. د خپل دفتر نه خاني کوټې ته ولاړو او خدمت ګار نه یې په واسکټ کې د وړوکي ډبي پوښتنه وکړه. نوکر ولاړو او د ټین د یو زاړه صندوق نه یې هغه ډبی را وویستلو. لارنس ورته وویل ډبې پرانیزه او وګوره چې پکې څه دي. خدمت ګار وویل "صیب دا د شیشې یوه ټوټه پکې ده"

د لاهور نه بمبئ ته د دې الماس د خوندي سفر لپاره پلان جوړ شو. او بیا د بمبئ نه د جان لارنس په نګرانۍ کې کوه نور د تل لپاره د هند نه یوړل شو. ډلهوزي د کوه نور نه علاوه د رنجیت سینګ د سرو زرو تخت هم انګلستان ته یوړو او د ۱۸۵۰ میلادي کال د جولائ د میاشتې په دریمه نېټه کوه نور د بریطانیې ملکې وکټوریه ته وړاندې کړې شو. په ۱۸۵۱ کې د لندن په هایډ پارک کې دا الماس په لومړئ ځل عامو خلکو په نندارتون کې لپاره ولیدو. د شیشې جوړه هم د دې الماس یوه بدله کاپي د لاهور په میوزیم کې کېښودل شوه. په ۱۸۵۲ کې دا قیمتي ډبره د تراشلو پر وخت دا د خپل حجم نه په سلو کې ۴۲ وړوکی شوه او روسته دا د بریطانیې د نوري خزانې سره یو ځای د لندن په کلا (ټاور) کې وساتل شوه.

د کوه نور د تاریخ سره ترلې خوندي پېښو پولې وهمو نو ته لاره جوړه کړه دا چې هر څوک دا الماس له ځانه سره وساتلو نو هغه به له بد مرغئ سره مخ کیږي. خو انګریزانو وویل چې دا الماس ښځې ته ضرر نه رسوئ او کله چې د وکټوریه امپور ملکې الیګزانډره لپاره نوئ تاج جوړېدو نو کوه نور په دې کې ولګول شو. اوس دغه تاج د بریطانیې ملکه الیزبته په سروي. اوس یو سل او شپېته کاله کیږي چې کوه نور د انګریزانو سره دی

د سیکانو کیسه

په ۱۸۱۳ م کې دلاهور په لاړو کوڅو کې چراغان دی. د پنجاب لوئ مهاراجه رنجیت سینګ د کوه نور په ویاړ یو جشن جوړ کړی دی. دی په خپل شاهي تخت ناست او کوه نور الماس یې په مټ (بازو بند) ترلی. نجومیانو ورته خبرداری ورکړی دی چې که دا الماس ئې په ښکې کې ونو مېلونو بد مرغي به ورته راولي. د

د افغانستان د کلتوري میراثونو او ګرځندوی انستیټوت په اړه د پوهنوال محمد رسول باوري سره ځانګړې مرکه

پوښتنه: ښاغلی استاد باوري ، که مهرباني وکړی دا انستیټوت په لنډه توګه زموږ درنو لوستونکو ته ور وپېژنی؟

ځواب: د افغانستان د کلتوري میراثونو او ګرځندوی انستیټوت ، په افغانستان کې د خپل ډول لومړنی علمي- مسلکي موسسه ده چې په ۱۳۸۸ لمریز کال کې د اطلاعاتو او فرهنګ وزارت په خصوصي سکتور کې راجستر شوي او په رسمي ډول یې د خپلو علمي چارو د پیل او پاییښت جواز تر لاسه کړیدی دا انستیتوت د افغانستان د فرهنګي میراثونو او توریستي چارو په سکتورونو کې د هیواد د ځوانانو د ښوونې او روزنې چارې پر مخ بیایې. د انستیټوت لپاره غوره شوی درس پروګرام (کروکولم) د اجتماعي علومو پوهنځی، کابل پوهنتون او لوړو زدکړو وزارت له لوري تائید او منل شویدي. دې علمي موسسې خپلې چارې په لاندې ډول تنظیم کړیدي

پوښتنه: ښاغلی باوري ! زموږ لوستونکي به غواړي په دې پوه سي چې ، د دې انستیټوت اداري او علمي جوړښت به څنګه وي ؟ که مهرباني وکړي په دې اړه لنډ مالومات راکړی

ځواب: د انستیټوت اداري او علمي جوړښت په اړه باید و وایم چې دا انستیټوت د ري علمي - مسلکي برخې لري چې د لرغوني افغانستان او کلتوري میراثونه ، ګرځندوی او په افغانستان کې د ګرځندوي چارو شونتیاوې او د ژبې او ادبیاتو په نوم یادیږي . په دې درو برخو کې شپږ دیپارتمنټونه خپلې علمي چارې په لاندې ډول پر مخ بیایي

پاته په څلورم مخ کې

خپل نومیالي وپېژنئ

زرین انځور

محمد زرین انځور (۱۳۳۵ ل هـ کال - ۱۹۵۶ ز کال) (Mohammad Zarin Anzor) یو نامتو افغان لیکوال، کیسه لیکونکی، کره کتونکی، څېړونکی او ژورنالیست دی. هغه دمهال په افغانستان کې د ښوونې او روزنې په وزارت کې کار کوي

مخینه

زرین انځور د ننګرهار ولایت د مومند درې ولسوالۍ د ګردي غوث په کلي کې زېږېدلی دی. د پلار نوم یې الحاج عبداللطیف ګردیوال دی چې هغه ډېر وخت یې د افغانستان د پوهنې د ودې او پرمختګ په لار خدمتونه کړي دي. د هېواد په بېلابېلو سیمو او په تېره بیا په ختیځو ولایتونو کې یې د ښوونکي، پلټونکي او مفتش او په وروستیو کې د ننګرهار د پوهنې د مرستیال په توګه دندې تر سره کړې دي. زرین انځور له ۱۹۹۵ ز (۱۳۷۴ ل) کال راهیسې له خپلې کورنۍ سره د جرمني د کولن په ښار کې اوسي

زده کړې

زرین انځور خپلې لومړنۍ زده کړې د ګردي غوث په لومړنۍ ښوونځي کې تر سره کړې دي منځنۍ او دويمې زده کړې یې په ۱۳۵۲ ل کال د ننګرهار ولایت د ایمل خان په لیسه کې پای ته رسولې بیا یې په ۱۳۵۳ ل کال کې د کابل پوهنتون د ادبیاتو او بشري علومو په پوهنځي کې زده کړې پیل کړې چې په ۱۳۵۶ ل کال کې د ژورنالیزم له څانګې څخه د پښتو ژبې او ادبیاتو په څانګه کې خپل د ماستري بریلیک ترلاسه کړی

دندې

نږدې لس کاله یې د راډیو افغانستان د هنر او ادبیاتو په اداره کې د ادبي خپرونو د چمتوکوونکي او لیکوال په توګه کار کړی دی. په ۱۳۶۴ ل کال کې د افغانستان د لیکوالو ټولنې د ادبي نقد او ادبي څېړنو د څانګې مشرۍ ته ومومل. په ۱۳۶۸ ل کال کې پېښور ته کډوال شو او د آزاد افغانستان د لیکوالو ټولنې د خپرنیز ارګان خپلواکي مجلې یې څلور کاله وچلوله. هماغلته په پېښور کې یې د یو شمېر نورو افغان لیکوالو سره په ګډه د افغانستان کلتوري ټولنه جوړه کړه چې د همدغې ټولنې د سپېدې ادبي او کلتوري مجلې په خپرولو کې یې فعاله ونډه درلوده. همدا راز د افغانستان د مقاومت د ادبیاتو د ودې او پیاوړتیا لپاره یې ادبي او پوهنیزې غونډې او سیمینارونه جوړ کړي. بیا کله چې هغه جرمني هېواد ته کډه وکړه نو په ۱۹۹۸ ز کال کې یې د یو شمېر فعالو فرهنګیانو او فرهنګپالو سره په ګډه د افغانستان د کلتوري ودې ټولنه بنسټ کېښوده چې تر اوسه یې په لسګونو مهم آثار په پښتو ژبه خپاره کړي او یو زیات شمېر ملي او کلتوري غونډې او سیمینارونه یې رابللي دي

ادبي ژوند

زرین انځور د ښوونځي له وختونو نه شاعري او لیکوالي پیل کړې. خو هغه آثار یې خپاره شوي نه دي. کله چې هغه کابل پوهنتون ته د لوړو زده کړو لپاره راغی نو د خپلو زده کړو سره سره یې په افغاني رسنیو کې خپلې لیکنې او شعرونه خپرول. د هغه لومړنۍ لیکنې، شعرونه او لنډې کیسې په ۱۳۵۴ ل کال کې په ننګرهار مجله او بیا په زیرې جریده، کابل، پکتیا، کندهار، پلوشه او نورو بېلابېلو خپرونو تر څنګ د افغانستان په راډیویي او تلویزوني خپرونو کې هم خپاره شوي دي

که څه هم چې د زرین انځور د ادبي کار او زیار لویه برخه پښتو کیسه لیکنې او د نوي پښتو ادب کره کتنې او څېړنې ته ځانګړې شوې. خو هغه په نورو ادبي او کلتوري برخو کې یې هم څېړنې او لیکنې کړي او یو شمېر کتابونه یې خپاره شوي دي

چاپ شوي آثار

د زرین انځور په ګڼ شمېر لیکنې د افغانستان او د هغه هېواد نه دباندې په رسنیو کې خپرې شوې دي چې شمېر یې نه دی مالوم. خو د خپرو شویو کتابونو لړلیک یې په لاندې ډول دی

۱. دا سرونه، دا رسمونه - د لنډو کیسو لومړنۍ ټولګه - چاپکال ۱۳۶۳ ل، کابل
۲. شاړې کوڅې - د لنډو کیسو دويمه ټولګه - چاپکال ۱۳۶۷ ل، کابل
۳. ترږمې - د لنډو کیسو دریمه ټولګه - چاپکال ۱۳۶۹ ل، پېښور
۴. زموږ د کلي پاتې - د لنډو کیسو څلورمه ټولګه - چاپکال ۱۳۷۲ ل، پېښور
۵. دلته غرونه نه دي هسک - د لنډو کیسو پنځمه ټولګه - چاپکال ۱۳۷۹ ل، پېښور
۶. د غزل په اتنګ کې - د حمزه شینواري د غزلیاتو څېړنه او غور چاڼ - چاپکال ۱۳۶۴ ل، کابل
۷. د شریف دیوان - د ننګرهار د ولسي شاعر د شعرونو جونګ - چاپکال ۱۳۶۳ ل، کابل
۸. هېرې د زنځیرونو شاعر - چاپکال ۱۳۶۴ ل، کابل
۹. اباسین کیسې کوي - د پښتونخوا د کیسه لیکنې غورچاڼ او څېړنه - چاپکال ۱۳۶۴ ل، کابل
۱۰. شعرونه او نقدونه - د معاصر پښتو شعر کره کتنه - چاپکال ۱۳۶۵ ل، کابل
۱۱. د افغانستان د ژورنالیزم مخکښان - چاپکال ۱۳۶۵ ل، کابل
۱۲. د مهدي داستاني کلیات (تدوین او سریزه) - چاپکال ۱۳۶۷ ل، کابل
۱۳. بون - د حمزه شینواري د غزلیزې ټولګې تدوین او سریزه - چاپکال ۱۳۶۲ ل، کابل
۱۴. خپلواک غږونه (له بیاغلي زلمي هېوادمل سره په ګډه) - انتخاب او سریزه - چاپکال ۱۳۶۸ ل، کابل
۱۵. د پښې ځانې میزان ریښتیا میزان دی؟ - له محمد اصف صمیم سره په ګډه - چاپکال ۱۳۶۹ ل، پېښور
۱۶. د لوی ... ادبیات او آزادي - چاپکال ۱۳۷۲ ل، پېښور

غزل

عبدالباري جهاني

د عمر په خزان کې اندېښنې دي د خوانۍ
لا وینې مې په زړه کې ولولې دي د خوانۍ
له شونډو توبه تښتي له تندي څخه سجدې
ساقي راته راوړي څو پیالې دي د خوانۍ
یو پټ غوندې بخرې تودوي ساړه رګونه
د زړه په تل کې پټې مرکې دي د خوانۍ
نن شپه مې د ازل په فیصله سوځه پاتوسه
وزر کې رپېدلې سرې لمبې دي د خوانۍ
بوډۍ ګوتې مې غواړي نوی سر له زاړه تاره
زباب ته مې راغلي ترانې دي د خوانۍ
زندانه هتکړې دي د تقدیر تندي ته ورمه
جنون مې ماتې کړي زولنې دي د خوانۍ
هنداري مخ دې تور سه سپین ويښته مخ ته راوړي
په زړه کې مې لا مستې ولولې دي د خوانۍ
ساقي نن جهاني دی په نوبت کې د زلمو
خیام ورسره کړې زمزمې دي د خوانۍ

یو غمې د سینه په تل کې

یو غمې د سینه په تل کې رانه ورک شو
نه پوهېږم په څه چل کې رانه ورک شو

اتنګو کې دي زما د کتو فصل
توکیدلی و، په ګل کې رانه ورک شو

یو شین خال به مې نمانځه همېش په زړه کې
ستا خواره واره اوربل کې رانه ورک شو

د شانې خوله کې زما ارمان نیمګړی
د هغې د زلفو ول کې رانه ورک شو

د نیرونه په هوسونو کې لاهو شو
خوږ کابل مې په کابل کې رانه ورک شو

پکتیا، زرمت - اسلامخیل
علم ګل سحر

اوس مې هېره ده

زمانه وه چې د کلي شوخ ماشوم وم
زمانه وه چې مې سر لس خایه مات و

لکه پښوا

لکـــه پښـــوا دومـــره مـــې نـــه یـــاد یږې
ورخـــه اشـــنا دومـــره مـــې نـــه یـــاد یږې

مـــا دې کلونـــه انتظـــار کـــې تېر کـــړل
مـــا ډېـــر غمونـــه درتـــه وګالـلـــه
خـــو تـــا یـــوه شـــپه ويـــصال رانـــه کـــړ
یـــوه شـــپه دې راونـــه کتلـــه

وې، بې پـــروا دومـــره مـــې نـــه یـــاد یږې
ورخـــه اشـــنا دومـــره مـــې نـــه یـــاد یږې!

ســـتا د راتلـــو لارو څـــارلو بانـــدې
بـــه خپلـــې ښـــکلې ســـترګې نـــه ســـوځوم
پـــه لوڅـــو پښـــو د ســـرو غرمـــو انتظـــار
کـــې، نـــازولې تلـــې نـــه ســـوځوم

لـــه مـــا جـــلا دومـــره مـــې نـــه یـــاد یږې
ورخـــه اشـــنا دومـــره مـــې نـــه یـــاد یږې

نـــه دې وېـــصال تـــه نـــه لـــه هجـــره ژارم
ســـوري بـــه ... پـــه ... ږدم
ســـتا بـــه یـــادو کـــې د ښـــو پـــر څوکـــو
د غـــم د اوښـــکو تـــسبې نـــه اړم

شـــپې د ژړا دومـــره مـــې نـــه یـــاد یږې
ورخـــه اشـــنا دومـــره مـــې نـــه یـــاد یږې

د ګلابونـــو ســـاعتو پـــه بـــدل
بـــه ســـتا د غـــم وختونـــه، نـــه اخلمـــه
د چـــاودې زړه پـــر زخـــم، زخـــم غـــوټې
هارونـــه نـــور د اغونـــه نـــه اخلمـــه

ورکـــې ســـودا دومـــره مـــې نـــه یـــاد یږې
ورخـــه اشـــنا دومـــره مـــې نـــه یـــاد یږې

هارون حکیمي - کابل

زمانه وه رانه لویې زېږېدلې
زمانه وه چې روان وم یا به ملاست وم
زمانه وه کلي اور رانه اخیستو
زمانه وه د شیطان په لکۍ ناست وم

زمانه وه چې ((بدي)) راته حیران وو
((کرمي)) مې ګرد ته نشواى رسیدلی
زمانه وه د خوښیو باچا زه وم
هوساېي مې درد ته نشواى رسیدلی

زمانې نابنادې څه کانې را وکړې
ماشومتوب یې له ما واخیست، زه یې لوی کړم
او له ما نه یې سېبځلې دورې توی کړې
زه یې لوی کړمه په ښه او بد یې پوی کړم

زمانې د خدای په دومره ډېر مخلوق کې
زما زړه زما په خپل کلي کې بند کړ
زما زړه یې د یوې ښکلې واک کې ورکړ
د هغې ښکلې وجود یې ماته قند کړ

زمانې موږ لکه دوه شونډې نږدې کړو
زمانې په موږ د عشق سر او تال جوړ کړ
زمانې موږ لکه شمع او ورځ ...